

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΤΡΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΗ'

ΑΠΡΙΛΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ 1957

ΤΕΥΧΟΣ Β'

Η ΚΟΣΜΗΤΙΚΗ ΦΡΑΣΕΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ ΕΝ ΤΗ ΕΝ ΧΡΗΣΕΙ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΥΠΟ

ΑΡΧΙΜ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΘΕΜΕΛΗ

ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης παρείχεται ἡ εὐχέρεια εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἥδη ἀπὸ τῶν πρώτων τῆς ζωῆς αὐτῆς ἔτων, νὰ ἐγκωμιάζη καὶ νὰ καλλιλογῇ τοὺς ἐπὶ ἀγιότητι βίου διαπρέψαντας μεγάλους ἐκκλησιαστικοὺς ἀνδρας, οἱ ὅποιοι ἠνάλωσαν τὸν βίον αὐτῶν, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τὸ αἷμα αὐτῶν ἐξέχεαν καὶ προσέφεραν, ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τοῦ θριάμβου αὐτῆς.

Ἐμνοῦνται, κοσμητικὰ ἐπίθετα, καὶ ἐγκωμιαστικὴν φρασεολογίαν περιέχει συγκεντρωμένα, ὡς γνωστόν, ἡ Σοφία Σειράχ, τὰ ΜΔ' — Ν' κεφάλαια τῆς ὁποίας τιτλοφοροῦνται «*Πατέρων ὕμνος*» καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἐπαινοῦνται καὶ ἐξυμνοῦνται μεγάλοι καὶ ἅγιοι θρησκευτικαὶ προσωπικότητες τοῦ Ἰσραήλ. Οὕτω λ.χ. ὁ Ἐνώχ χαρακτηρίζεται ὡς «*ὑπόδειγμα μειανοίας ταῖς γενεαῖς*», ὁ Νῶε «*τέλειος δίκαιος*», ὁ Ἀβραὰμ «*μέγας πατὴρ πλήθους ἐθνῶν*», ὁ Μωϋσῆς «*ἀνὴρ ἐλέους . . . ἀγαπημένος ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων*» κ.ο.κ.

Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ εὐρίσκονται ἐκφράσεις ὑμνητικαὶ βιβλικῶν μορφῶν, ὡς λ.χ. «*δίκαιος*» περὶ τοῦ μνήστορος Ἰωσήφ (Ματθαίου Α', 19), «*μακάριος*» περὶ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου (Ματθαίου ΙΣΤ', 17), «*Βοανεργὸς ὁ ἐστὶν υἱὸς βροντῆς*» περὶ τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἰωάννου (Μάρκου Γ', 17), «*ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἐστὶ*» περὶ τοῦ Ναθαναὴλ (Ἰωάννου Α', 48), ἀπασῶν τούτων τῶν ἐκφράσεων, πλὴν τῆς πρώτης, δοθεισῶν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Οὐχ ἥττον καὶ εἰς τὴν ἐξωβιβλικὴν γραμματολογίαν, καὶ συγκεκριμένως εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, ὑπάρχουσιν ἐκφράσεις καὶ λόγοι, διὰ τῶν ὁποίων ἐξαιρῶνται τὰ κάτορθώματα καὶ αἱ φυσικαὶ καὶ ἠθικαὶ ἰκανότητες διαπρεπῶν ἀνθρώπων κ.λ.π. Ὡς ἐν παραδείγματι δὲ σημειοῦνται ἐναυθὰ αἱ ἐπόμεναι κοσμητικαὶ φράσεις. «*Τηλέμαχος θεοειδής*» (Ὀμήρου Ὀδύσεια α', 113), «*καρηκομώντας Ἀχαιοὺς*» (Ὀδύσεια β', 7), «*Ἀγαμέμνονα,*

ποιμένα λαῶν» (Ὁδύσεια δ', 532), «δῖος Ἀχιλλεύς» (Ἰλιάς Α', 7), «Κάλλιας Θεστορίδης, οἰωνόπολων ὄχ' ἄριστος» (Ἰλιάς Α', 69), «μέγας Τελαμώνιος Αἴας» (Ἰλιάς Ρ', 628) κ.λ.π.

Στοιχοῦσα λοιπὸν ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῇ συμφύτῳ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῇ Ἀγιογραφικῇ ταύτῃ παραδόσει, ἐγκωμιάζει καὶ ἐπαινεῖ τοὺς ἁγίους ἄνδρας αὐτῆς, ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως αὐτῆς μέχρι τῆς σήμερον, καὶ θὰ χρησιμοποιῆ, μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰῶνων, κοσμητικὴν φρασεολογίαν δι' ἐκείνας τὰς εὐγενεῖς ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι θὰ εὐαρεστήσωσι Θεῶ, διότι ἀξίζει νὰ τιμῶνται λίαν οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ (Ψαλμὸς ΡΛΗ', 17), διότι «μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων» (Παροιμία Γ', 7), καὶ διότι «ἐγκωμιαζομένων δικαίων εὐφρανθήσονται λαοὶ» (Παροιμία ΚΘ', 2).

Οὕτω πως λοιπὸν, ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ παρήχθη ἰδιαίτερον εἶδος λόγου ῥητορικοῦ, προφορικοῦ ἢ γραπτοῦ, τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ ἢ πανηγυρικοῦ λεγομένου, καὶ ποιητικαὶ ἀνεπτύχθησαν ποικίλαι συνθέσεις, ἀποτελέσασαι τὴν λεγομένην ἐκκλησιαστικὴν Ἑμνογραφίαν, πλουσιωτάτην εἰς παραγωγὴν καὶ ἀπαράμιλλον εἰς περιεχόμενον.

Εἶναι δὲ τόσον μέγα τὸ πλῆθος τῶν ἐγκωμιαστικῶν λόγων καὶ τῶν ὕμνων ὥστε, ὡς γνωστόν, ἴδιος κλάδος τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης ἔχει ἰδρυθῆ, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συστηματικῆς αὐτῶν μελέτης καὶ ἐπεξεργασίας, διότι ἀποτελοῦσι τὰ εὐγενέστερα καὶ μυχιαίτατα γεννήματα τῶν εὐλαβῶν καὶ ἁγίων καρδιῶν, καὶ ἔχουσι δύναμιν ἀνεξάντλητον εἰς τὸ διηνεκές εἰς τὸ νὰ συγκινῶσι τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν, καὶ κατέστησαν λειτουργικὰ κείμενα, τὰ πλεῖστα ἔξ αὐτῶν. Δέον δὲ νὰ σημειωθῆ ὅτι οἱ ἐγκωμιαστικοὶ καὶ πανηγυρικοὶ λόγοι, ἰδίως τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐδάνεισαν οὐκ ὀλίγον μέρος ἔξ αὐτῶν, ἐνίοτε δὲ αὐταῖς λέξουσιν, εἰς τοὺς ὕμνογράφους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς ποιητάς.

Ὁμολογουμένως, ὁ μελετῶν τὰ ὡς ἄνω ἀθάνατα ὕμνητικὰ ἔργα, μένει κατάπληκτος πρὸ τῆς καλλιλογικῆς αὐτῶν ὠραιότητος, πρὸ τοῦ ὕψους τῶν ἐν αὐτοῖς πνευματικῶν ἀναβάσεων. Θαυμάζει τὴν ποικιλίαν τῆς ἀριστουργηματικῆς ἐκφράσεώς των, καὶ καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐπίπνοια τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν σύνθεσιν αὐτῶν ὑπὸ ἡγιασμένων ψυχῶν, διὰ τοῦτο τὸ κῦρος καὶ ἡ αἴγλη αὐτῶν μένουσι θαλερὰ, μηδέποτε παλαιούμενα καὶ μηδέποτε γηράσκοντα.

Ἄλλὰ σκοπὸς ἐνταῦθα δὲν πρόκειται ἡ ἀνάπτυξις τοῦ εἰς τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς ἐκκλησιαστικοὺς λόγους καὶ εἰς τὴν Ἑμνογραφίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἀφορῶντος θέματος. Τὸ ζήτημα αὐτό, ὡς προανεφέρθη, ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον κλάδον τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης. Ἐνταῦθα θὰ ἀναπτύχθῃ «ἡ κοσμητικὴ φρασεολογία εἰς τὸν ἱερόν Χρυσόστομον ἐν τῇ ἐν χρήσει Ἑμνογραφίᾳ».

Ὡς γνωστόν, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶναι «μία ἀπὸ τὰς με-

γαλυτέρας μορφᾶς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ σπουδαιότερος ῥήτωρ αὐτῆς καὶ εἰς τῶν ἔξοχωτέρων συγγραφέων τῆς», ἐπικληθεὶς «Χρυσόστομος», ἤδη ἀπὸ τῆς ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος, διὰ τὴν εὐγλωττίαν αὐτοῦ. Ἐγεννήθη τῷ 345 ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐξελέγη πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 398, καὶ ἔκοι μῆθη ἐν Κυρίῳ τῇ 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 407 εἰς τὰ Κόμανα τοῦ Πόντου, πρὸς ἔξοριαν ἀγόμενος. «Ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς ποιμενάρχης εἶναι ὑπέροχον πρότυπον, καὶ ὡς συγγραφεὺς καὶ ῥήτωρ εἶναι ἀπαράμιλλος». «Ἡ ῥητορία τοῦ Χρυσοστόμου εἶναι ἐκ θείας χάριτος. Ὅσονδήποτε ἂν τονίσῃ τις τὴν σημασίαν αὐτοῦ ὡς ῥήτορος, δὲν κινδυνεύει νὰ θεωρηθῇ, ὅτι λέγει ὑπερβολάς». Εἶναι «ὁ κυρίαρχος καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἄμβωνος»¹.

Ἐπόμενον λοιπὸν καὶ πρέπον ἦτο, ἵνα ἡ κορυφαία αὕτη ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότης τύχῃ τῆς προεπούσης ἐξυμνήσεως. Καὶ πράγματι ἔτυχε. Ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ὑπῆρξε φωστὴρ πρῶτου μεγέθους, ἀναγκασθεῖσα νὰ μεταθέσῃ τὴν μνήμην τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς 14 Σεπτεμβρίου, λόγῳ τῆς κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, εἰς τὴν 13 Νοεμβρίου, γεραίρει τὸν σοφὸν τοῦτον Ἱεράρχην καὶ ποιμένα τρεῖς τοῦ ἔτους, δηλαδὴ τῇ 13 Νοεμβρίου, τῇ 27 Ἰανουαρίου ἐπὶ τῇ «ἀνακομιδῇ τοῦ λειψάνου» αὐτοῦ, καὶ τῇ 30 τοῦ ἰδίου μηνός, ὅτε συνοροτάζονται οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, οἱ ἐν «ἀγίοις πατέρες ἡμῶν καὶ οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι Βασίλειος ὁ μέγας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος». Σημειωτέον δ' ὅτι μόνον ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τρεῖς τοῦ ἔτους ἑορτάζεται, ἐνῶ οἱ ἅγιοι Βασίλειος καὶ Γρηγόριος δις τοῦ ἔτους, ὡς γνωστόν.

Τὰ εἰς τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἀφορῶντα ἐγκώμια καὶ οἱ πανηγυρικοὶ λόγοι, οἱ ἐκδεδομένοι καὶ οἱ ἀνέκδοτοι, εἶναι πάμπολλα, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ ὑμνογραφικαὶ εἰς αὐτὸν συνθέσεις². Ὁ ὄσιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης εἰς τὸν «Συναξαριστὴν» αὐτοῦ³ γράφει, ὅτι εἰς τὴν τοῦ Ἰωάννου χρυσῆν κεφαλὴν βίους καὶ ἐγκώμια ἐπλεξάν Γεώργιος ὁ Ἀλεξανδρείας, Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, Πρόκλος, Θεοδώρητος, ὅστις πέντε λόγους συνέγραψεν εἰς τὸν Χρυσόστομον, Συμεὼν ὁ μεταφραστὴς, Λέων ὁ σοφός, Ἀνώνυμος, Παλλάδιος ὁ ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως, Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων, Ἰωάννης ὁ Λα-

1. Δημ. Σ. Μπαλάνου, Οἱ πατέρες καὶ συγγραφεῖς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1949, σελ. 91-106.—Ἀρχμ. Βασίλειον Κ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήναι 1948, σελ. 299.—Παν. Ν. Τρεμπέλα, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὡς Ἱεροκήρυξ, Ἀθήναι 1924, σελ. 4 καὶ 46.—Εἰδικώτερον βλέπε Δημ. Σ. Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἀθήναι 1930, σελ. 343-376.

2. Νικολάου Β. Τωμαδάκη, Ρωμανικὰ μελετήματα, Ἀθήναι 1956, σελ. 26-33. «Ἀνέκδοτος ὕμνος Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον», ἔνθα καὶ βιβλιογραφία περὶ τῶν εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον ἀφορῶντων λόγων καὶ ἐγκωμίων καὶ ὑμνογραφικῶν συνθέσεων.

3. Συναξαριστής, Τόμος Α', ἐν Ζακύνθῳ, ΛΩΣΗ, σελ. 260 («εἰς τὴν ΙΓ' Νοεμβρίου») ἐν ὑποσημειώσει.

μασκηνός, Μαρτύριος Πατριάρχης Ἀντιοχείας, Κοσμάς ὁ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Χρυσοστόμου Διάκονος Ἀποστολιτῶν, Νεῖλος, Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, Εὐάγγελος ἀσκητής, Κοσμάς Βεστίωρ, Νικήτας Σκευοφύλαξ, Νικήτας ὁ Παφλαγῶν, Εὐστάθιος Πρίμι, Βασίλειος ὁ πρωτόθρονος, Κωνσταντίνος Βασιλεὺς ὁ Πορφυρογέννητος καὶ Σωκράτης. Εἰς τούτους προσθετός καὶ ὁ ἀοίδιμος Νικόδημος. Ὡς ὁ ἴδιος ἀναφέρει, εἰς τὸν «Συναξαριστὴν» του¹, «εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ θείου τούτου Χρυσοστόμου ἐγκώμιον ἐφιλοπόνησε ἡ ἐμὴ ἀδυναμία, ἀλλὰ καὶ παρακλητικὸν Κανόνα συνέθεσα εἰς αὐτόν· καὶ ὁ βουλόμενος ζητησάτω ταῦτα»².

Δὲν εἶναι βεβαίως δυνατὸν νὰ ἀπαριθμηθῶσιν αἱ κοσμητικαὶ ἐκφράσεις, αἱ ἀπαντῶσαι εἰς τοὺς ἐγκωμιαστικούς λόγους τοὺς εἰς τὸν θεῖον ἀφορώντας Χρυσόστομον. Ἄλλωστε ἐξέρχονται τοῦ θέματος τῆς ἐργασίας ταύτης. Οὐχ ἤττον ὅμως, ὡς δεῖγμα τοιούτων κοσμητικῶν ἐπιθέτων καὶ ἐκφράσεων παρατίθενται ἐν συνεχείᾳ φράσεις καὶ λέξεις ἐγκατεσπαρμέναι εἰς «ἀνέκδοτον ἐγκώμιον» τοῦ Νικήτα Παφλαγόνος († περὶ τὸ 896) «εἰς Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον»³. Ἐν αὐτῷ ὁ ἐγκωμιάζων τὸν οἰκουμενικὸν διδάσκαλον καλλιλογεῖ αὐτὸν ὡς ἐξῆς: «Θεῖος Χρυσόστομος, χριστοειδὴς τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν, χριστοπρεπὴς τὸν βίον καὶ τὸν λόγον, ἱερός τοῦ Θεοῦ θεράπων, καλὸς ποιμὴν, μέγας τοῦ λόγου παῖς καὶ θεραπευτής, μετὰ τοὺς ἀποστόλους ποιμὴν μέγας καὶ διδάσκαλος, ἀπόστολος ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ, μέγας Χρυσόστομος, μέγας ἀρχιερεὺς, θεορρήμων καὶ θεοειδὴς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, ὁ πολὺς τοῖς λόγοις, πλείων δὲ τοῖς ἔργοις, ὁ καὶ λόγον σεμνύνας ταῖς τῶν ἔργων ἐπιδείξει καὶ ἔργα δὲ ταῖς τῶν λόγων παραλαμπρύνας ἀποδείξει, ὁ τῶν ἀειζῶων ναμάτων ἀφθονώτατος καὶ ἀειρρυτος κρατῆρ, ὁ αἰὶ πληρέστατος καὶ πληρῶν τὴν ὑπ' οὐρανόν, ὁ ἐκ τοῦ πληρώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ πεπληρωμένος καὶ τὸ βάρος τῆς τῶν ἐκείνου λογίων δαμιλείας οὐχ οἷος τε ὢν ἐν ἑαυτῷ συνέχειν καὶ διὰ τοῦτο ποταμηδόν, οἷα δὴ Θεοῦ ποταμὸς ἀενάως ὡς διὰ καταρρακτῶν τῶν ἱερῶν χειλέων τὸ ρεῦμα τὸ θεῖον προχεόμενος, τῆς ἀγαθότητος εὐρετῆς καὶ ἔραστῆς, θεοδόχος μέγας, ὑπεράνθρωπος τὴν ἀρετὴν, ὀλίγου δεῖν ἄσαρκος, σχεδὸν ἀσώματος, θεῖος ὄντης, μέγας, περιφανὴς κόσμου λαμπτήρ, καὶ θαυμαστὸς ἰατῆρ τῶν ψυχικῶν παθῶν, τρισμακάριος πατήρ, ποιμὴν ἀγαθός, λύχνος χρυσοῦς, διδάσκαλος ἀληθής, τῆς ἀληθείας ὁ θεωρητῆς καὶ τῶν ἀποκρύφων τοῦ Πνεύματος ἐρευνητής,

1. Συναξαριστής, Τόμος Β', ἐν Ζακύνθῳ ἈΩΞΗ, σελ. 81, σημ. 2 («εἰς τὴν ΚΖ' τοῦ Ἰανουαρίου»).

2. Ἐπίσης καὶ ὁ σύγχρονος ὁμογράφος Γεράσιμος ὁ Μικραγιαννανίτης (Σκήτη Μικρῆς Ἁγίας Ἄννης ἐν Ἁγίῳ Ὄρει) ἐποίησε Παρακλητικὸν Κανόνα, 24 Οἴκους, Κανόνα, Προσόμοια Ἰδιόμελα ἑσπέρια καὶ «Ἐκλογὴν», εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Βλέπε Ὁρθοδοξία Κων/πόλεως, ἔτος ΛΑ' (1956) σελ. 30, 34, 35 καὶ 36.

3. Θεολογία, τόμος ΙΒ' (1934), σελ. 50-68.

τοῦ λόγου θεραπευτῆς, μέγας τῶν ψυχῶν οἰκονόμος, διδάσκαλος, παιδοτριβῆς σοφός, θεῖος ὑποφῆτης τῆς ἀρετῆς, χρυσορρήμων, τῆς Ἐκκλησίας καθαρώτατος ὀφθαλμὸς καὶ διαυγῆς καὶ τῆς ἀληθινῆς πίστεως πύργος ἀρραγῆς, ὅλης τῆς οἰκουμένης ποιμὴν ἀληθῆς, ἀρχιερεὺς καὶ καθηγεμὼν καὶ σωτήρ, χριστοειδῆς ποιμὴν, μακάριος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, τροπαιοῦχος καὶ νικητῆς, τοῦ πνεύματος ἄριστος συνεργὸς καὶ θεραπευτῆς, θεῖος ἱεράρχης, οἰκονόμος ἄριστος ψυχῶν, Χριστοῦ μιμητῆς, ἀνὴρ Χριστὸν ὄλον περιβεβλημένος, ἅγιος, μέγας, τῶν ἀμιμήτων μιμητῆς, πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκέτης, ἱερὸς ἀνὴρ, θεῖος Χρυσόστομος, μᾶλλον δὲ Χριστόστομος, μακάριος»¹.

Ὡς προανεφέρθη, εἰς τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἀφορῶσιν ἐγκώμια πλείστα, καὶ λόγοι πανηγυρικοί, ὧς ἐπίσης καὶ πλείστα συνθέσεις ὕμνογραφικαί.

Αἱ ὕμνογραφικαὶ αὗται συνθέσεις δὲν εἶναι ἅπασαι ἐν λειτουργικῇ χρήσει. Ἐν χρήσει λειτουργικῇ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας πλήρεις ἱεραὶ Ἀκολουθίαι εὐρίσκονται εἰς τὰ Μηναῖα τοῦ Νοεμβρίου καὶ τοῦ Ἰανουαρίου, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ μεγάλου τούτου πατρὸς καὶ οἰκουμενικοῦ διδασκάλου, ἧτοι τῇ ΙΓ' Νοεμβρίου, ὅτε ἐορτάζεται ἡ «μνήμη τοῦ ἐν Ἀγί-

1. Σημειωτέον ὅτι ἡ συσσώρευσις πολλῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων κοσμητικῶν φράσεων εἰς τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς ἐκκλησιαστικοὺς λόγους, εἶναι σὺνήθης φαινόμενον τῆς Βυζαντινῆς ἰδίως περιόδου. Παράλληλον πρὸς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα ἄς ἀναφερθῆ ἑνταῦθα μία ἐκ τῶν δημοσιευθεισῶν πέντε πανηγυρικῶν ὁμιλιῶν, καὶ δὴ ἡ πρώτη, εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Ἰσιδώρου (ΙΔ' ἑκατοναετηρῆς). Ἐν αὐτῇ ὁ Ἱεράρχης χρησιμοποιεῖ ταῦτα τὰ ἐγκωμιαστικά λόγια, δ' ἀδεχόμενα σχεδὸν τὸ ἐν τὸ ἕτερον, καὶ θέτει πλειστάκις τὸ ὄνομα τοῦ μάρτυρος εἰς τὸ τέλος τῶν κοσμητικῶν ἐπιθέτων, χάριν ἐμφάσεως. «Χαριτόβρυτος Δημήτριος, μεγαλουργικώτατος Δημήτριος, ὑετίζων ἐν θαύμασι Δημήτριος, οὐρανοπολίτης Δημήτριος, μέγας Δημήτριος, θαυματουργὸς Δημήτριος, εὐεργέτης, ὁ τὰ θαύματα ταῖς ἐσχατιαῖς ἐπιπέτρων Δημήτριος, εὐρυχωρότατος Δημήτριος, συμπαθέστατος Δημήτριος, θεῖος Δημήτριος (κατ' ἐπανάληψιν), ἱερὸς Δημήτριος, φωτολαμπῆς Δημήτριος, λαμπρὸς καὶ φωτοβόλος, γίγας, ποικίλος τὴν δύναμιν καὶ μέγας Δημήτριος, θεομίμητος Δημήτριος, παντουργὸς καὶ πάμφορος Δημήτριος, φωτειδῆς Δημήτριος, τοῦ Χριστοῦ μάρτυς, βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένος, ἐλέους πηγὴ, μεσίτης θερμὸς, σωτηρίας αἴτιος αἰωνίου, εἰκὼν τοῦ ὁραθέντος Θεοῦ, Δημήτριος ὁ ψυχοσώτης, ὃ τῶν δωρεῶν καὶ θαυμάτων οὐκ ἔστιν ὅς τῶν ἀπὸ Χριστοῦ μεμένηκεν ἄγευστος, μέγιστος ἐν εὐεργέταις Δημήτριος, στεφανίτης, μέγας φίλτρος Δημήτριος, ἀριστεύς, καλλίνικος Δημήτριος, θαυμαστός Δημήτριος, σὺναθλος καὶ μάρτυς, μακάριος, ἐνδοξότατος, ἀγαθὸς Δημήτριος, πλουτοδότης Δημήτριος, φωτειδέστατος ἥλιος ὁ λαμπρὸς Δημήτριος, τὸ ὑπὲρ ἥλιον φωτεινότατον ποίημα ὁ τὴν ψυχὴν διαυγέστατος Δημήτριος, τὸ ἀγαθουργικώτατον τοῦτο ποίημα ὁ θαυμαστός Δημήτριος, Δημήτριος... , δοτὴρ, προμηθεύς, χορηγὸς, εὐεργέτης, ἄγκυρα τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ἀσφαλῆς καὶ βεβαία, καλὸς Δημήτριος, Δημήτριος ὁ σοφός, ποικίλος τοὺς κατὰ Θεὸν πόνους, δένδρον πολυσιδεῖς δέδεικται τοὺς καρποὺς παραδόξως ἀναπλαστήσαν, Δημήτριος τὸ

οις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Χρυσοστόμου», τῇ ΚΖ' Ἰανουαρίου, ὅτε ἐφορτάζεται «ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν Ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου», καὶ τῇ Λ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὅτε πανηγυρίζεται ἡ «μνήμη τῶν ἐν Ἀγίοις Πατέρων ἡμῶν καὶ οἰκουμενικῶν Διδασκάλων Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου». Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ἡσματικὴν Ἀκολουθίαν τῆς Λ' Ἰανουαρίου ὑμνολογεῖται ὁ ἱερός Χρυσόστομος ὅτε μὲν, καὶ δὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, ὁμοῦ μετὰ τῶν δύο μεγάλων Ἱεραρχῶν, τοῦ Βασιλείου, καὶ τοῦ Γρηγορίου, ὅτε δέ, καὶ δὴ κατ' ἐλάχιστον, κεχωρισμένως τῶν δύο ἄλλων Διδασκάλων.

Ἐπὶ τῇ βάσει λοιπὸν τῶν ὡς ἄνω ἡσματικῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν¹, κατηγορίσθη ὁ κατωτέρω δημοσιευόμενος ἀλφαβητικὸς πίναξ τῶν κοσμητικῶν φράσεων, τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, διὰ τῶν ὁποίων οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι, μιμούμενοι ἐν προκειμένῳ τοὺς ἐγκωμιστὰς αὐτοῦ, ἠθέλησαν νὰ ἐξυμνήσωσι τὸν μέγαν πατέρα τῆς Ἐκκλησίας. Νομίζει τις, μελετῶν τὰς εἰρημένας ἱεράς Ἀκολουθίας, ὅτι εὐρίσκεται ἐντὸς λειψάνου πνευματικοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου δρέπονται ἄνθη, δι' ὧν καταστρέφεται ἡ θεία ὄντως καὶ ἱερὰ τοῦ θείου Χρυσοστόμου κεφαλὴ.

Αἱ ἐν ταῖς ὡς ἄνω ἱεραῖς Ἀκολουθίαις ὑπάρχουσαι κοσμητικαὶ λέξεις καὶ φράσεις, ἄνευ οὐδεμιᾶς παραλείψεως, ἀνέρονται εἰς 263.

Πλησίον μιᾶς ἐκάστης σημειοῦται ἡ ἱερὰ Ἀκολουθία ἐκ τῆς ὁποίας αὕτη ἐλήφθη, καὶ δὴ διὰ τῶν γραμμάτων Π' ἢ ἱερὰ Ἀκολουθία τῆς Π' Νοεμβρίου, διὰ τῶν ΚΖ' ἢ τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, καὶ διὰ τοῦ Λ' ἢ τῆς Λ' Ἰανουαρίου. Ἐν συνεχείᾳ δηλοῦται ὁ εἰδικὸς ὕμνος εἰς τὸν ὁποῖον ἀπαντᾷ αὕτη.

Ἦτο βεβαίως δυνατόν νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῷ πίνακι καὶ αἱ ἐπανηκτικαὶ ἐκφράσεις αἱ ἀφορωσῶσαι καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ὁμοῦ Ἱεράρχας, αἱ ἐγκατεσπαρμέναι εἰς τὴν ἱερὰν Ἀκολουθίαν τῆς Λ' Ἰανουαρίου («Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν»), ἐνικῶς, διὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, λαμβανόμεναι. Τοῦτο

πίνακτον τῶν καλῶν πολλοχρήσιμων ἄγγων, ἱατρος κατὰ πάσης (νόσου) δεξιός, ὁσμη ἱματίων (Χριστοῦ), θαυματουργός Δημήτριος (ὡς καὶ ἀνωτέρω), καθαρῶτατος μάρτυς, καρποδότης Δημήτριος, ἀθλητής, εὐεργέτης (ὡς καὶ ἀνωτέρω), τροπαιοφόρος Δημήτριος, συμπαθέστατος καὶ θεῖος Δημήτριος, Θεσσαλονικέων ἀσφαλέστατον περιτείχισμα, βασιλέων στεργρότατον ἔρεισμα, ὀρθοδόξων περιφανέστατον ἐγκαλλώπισμα, πολιοῦχος καὶ τεχνικός ἐν κυβερνήταις, οἰκοδεσπότης». Τὸ σύνολον τῶν ὡς ἄνω ἐγκατεσπαρμένων καλλιλογικῶν φράσεων τῆς εἰρημένης ὁμιλίας ἀνέρχεται εἰς ὑπερῆξήκοντα. Βλέπε, Ἰσιδώρου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Ὁμιλίαι εἰς τὰς ἐορτὰς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἔκδοσις καὶ εἰσαγωγή ὑπὸ Βασιλείου Λαούρδα, Θεσσαλονίκη, 1954, σελίς 19-32.

1. Βλέπε *Μηναιον τοῦ Νοεμβρίου*, ἔκδοσις ἐνδεκάτη, Βενετία, 1890, καὶ *Μηναιον τοῦ Ἰανουαρίου*, ἔκδοσις πέμπτη, Βενετία, 1890.

Ἰσως ἐπεβάλετο ἔνεκα τῆς γνώμης τοῦ συνθέτου τῆς ἱερᾶς Ἀκολουθίας τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Ἰωάννου Μητροπολίτου Εὐχαΐτων (ΙΑ' ἑκατ.), ὁ ὁποῖος φρονεῖ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ χωρίζονται οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ἐν τοῖς ὕμνοις καὶ τοῖς ἐπαινοῖς¹. Οὐχ ἤττον ὅμως ἐκ τῆς εἰρημένης Ἀκολουθίας ἐλήφθησαν αἱ εἰδικῶς εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον ἀφορῶσαι ὕμνητικαὶ ἐκφράσεις.

Περαιτέρω προσθετέον, ὅτι ἐν ταῖς ὡς ἄνω Ἀκολουθίαις ὀνομαστικῶς μνημονεύονται οἱ ἑξῆς ὕμνογράφοι. Εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῆς ΙΓ' Νοεμβρίου, ὁ Ἀνατόλιος, (Θεόδωρος) ὁ Στουδίτης, Γρηγόριος Νικομηδείας, Γερμανὸς καὶ Θεοφάνης, εἰς δὲ τὴν τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, ὁ Κοσμάς, ὁ προαναφερθεὶς Θεοφάνης, ὁ Ἰωσήφ, καὶ ὁ ὁμοίως προαναφερθεὶς Γερμανός, εἰς δὲ τὴν Ἀκολουθίαν τῆς Λ' Ἰανουαρίου, ὁ προμνημονευθεὶς ποιητῆς αὐτῆς Ἰωάννης Μαυρόπους, Μητροπολίτης Εὐχαΐτων, ὁ Νεῖλος ὁ Ξανθόπουλος καὶ ὁ δις προαναφερθεὶς Γερμανὸς Πατριάρχης (Κωνσταντινουπόλεως).

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις σημειωτέον, ὅτι μεταξὺ τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς ΙΓ' Νοεμβρίου καὶ τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς ὁμοιοῖσματά.

α) Τὰ Στιχηρὰ προσόμοια (Κεκραγάρια κοινῶς καλούμενα) τοῦ μεγάλου Ἑσπερινοῦ τῆς ΙΓ' Νοεμβρίου καὶ τὰ Στιχηρὰ προσόμοια τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, ἦτοι :

1) «Τὴν χρυσήλατον σάλπιγγα...».

2) «Τὸν ἀστέρα τὸν ἄδυτον...».

3) «Ὁ ἐπίγειος ἄγγελος...».

β) Τὸ Δοξαστικὸν τοῦ μεγάλου Ἑσπερινοῦ τῆς ΙΓ' Νοεμβρίου καὶ τὸ Δοξαστικὸν τῶν κοινῶς καλουμένων Ἀποστίχων («Εἰς τὸν Στίχον Στιχηρὰ προσόμοια») τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, ἦτοι : «Ὅσπερ τρισμάκαρ, ἀγιώτατε πάτερ...».

γ) Τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς ΙΓ' Νοεμβρίου καὶ τὸ αὐτὸ τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, ἦτοι : «Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ πυρσός...».

δ) Τὸ Δοξαστικὸν, μετὰ τὸν Ν' Ψαλμὸν τοῦ Ὁρθρου, τῆς ΙΓ' Νοεμβρίου καὶ τὸ αὐτὸ τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, ἦτοι : «Σήμερον σκιρτῶσιν ἐν πνεύματι...».

ε) Τὸ α' κάθισμα τοῦ Ὁρθρου, ἦτοι τὸ μετὰ τὴν α' Στιχολογίαν, τῆς

1. Ἐν τῷ α' τροπάρῳ τῆς Η' ὠδῆς τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος, ὁ ἱερὸς ποιητῆς λέγει, ἐν προκειμένῳ, ταῦτα : «Ὁδὸς ὁ Θεὸς συνήνωσεν, εἰς ὁμότιμον ἔνωσιν, ἐγκωμιστῆς μὴ χωριζέτω ἄνθρωπος· ἀλλ' ἴσους ἠγούμενος ἐν τοῖς ἀδοῖς χαρίσματι, ἵπων καὶ τῶν ὕμνων μελωδῶν ἀξιούτω...». Περὶ τὸ β' τροπάριον τῆς Θ' ὠδῆς τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος («οὐκ ἔστι δευτερεῖον ἐν τοῖς τρισί...»), καὶ τὸ α' τροπάριον τῆς Θ' ὠδῆς τοῦ Κανόνος.

ΙΓ' Νοεμβρίου, καὶ τὸ κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ὥδην τῶν Κανόνων τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, ἦτοι: «Τὴν σοφίαν ἐξ ὕψους καταμαθῶν...».

στ) Τὰ Στιχηρὰ προσόμοια τῶν Αἰῶνων τῆς ΙΓ' Νοεμβρίου καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, ἦτοι:

1) «Χρυσοῦ τηλαυγέστερον...».

2) «Ὁ στύλος ὁ πύρινος...».

3) «Ἀδίκως τῆς ποιμένης σου...». Ἐνταῦθα ὁμοίως ὑπάρχει ἀλλαγὴ τις περὶ τὸ τέλος εἰς τὸ προσόμοιον τῆς ΚΖ' Ἰανουαρίου, ἵνα κυριολεκτηθῆ τοῦτο εἰς τὴν «ἐπάνοδον» τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ θείου πατρὸς. («Διὸ τῆ ἐπάνοδῳ σου, ἡ Ἐκκλησία ἀγάλλεται, ἦν χρυσοῦ κατεκόσμησας τῶν πανσόφων δογμάτων σου»).

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω καταχωρίζεται, ἀλφαβητικῶς καὶ ἐν λεπτομερείαις, ἡ κοσμητικὴ φρασσεολογία¹.

«Ἀγιώτατος Πατήρ», ΙΓ', Δοξαστικὸν μεγάλου ἑσπερινοῦ. — «Ἀδικουμένων καὶ τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν χηρῶν καὶ πενήτων πατήρ», ΙΓ', Η' ὥδή, γ' τροπ. τοῦ Κανόνος. — «Ἀδικουμένων δευτάτῃ βοήθεια», ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγ. ἑσπερινοῦ. — «Ἀήτητος τῆς Τριάδος ὑπέρμαχος», ΙΓ', κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ὥδην τοῦ Κανόνος. — «Ἀνακος καὶ ὀσιος (Ἀρχιερεὺς)», ΙΓ', γ' ἰδιόμελον Λιτῆς. — «Ἀκριβῆς θεηγόρος», ΚΖ', Ζ' ὥδή, α' τροπ. τοῦ Κανόνος. — «Ἀληθείας περιδέξιον ἐδραίωμα», ΙΓ', ΣΤ' ὥδή, γ' τροπ. τοῦ Κανόνος. — «Ἀμαρτανόντων ἡ διόρθωσις», ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἑσπερινοῦ. — «Ἀμαρτωλῶν ἐγγνητής», ΙΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἰῶνων. — «Ἀνάπανσις τῶν ἐμῶν κροτάφων», (λέγει ἡ Ἐκκλησία περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου), ΚΖ', Δοξαστικὸν ἑσπερινοῦ. — «Ἀξιάγαστος ποιμήν», ΚΖ', κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον. — «Ἀποστόλων ὁ δρότροπος», ΙΓ', γ' κεκραγ. μεγ. ἑσπερινοῦ. — «Ἀποστόλων ὁμότροπος», ΙΓ', Δ' ὥδή, α' τροπαρ. τοῦ Κανόνος. — «Ἀρετῶν πυρὸς θεῖος», ΚΖ', α' ἀπόστιχον ἑσπερινοῦ. — «Ἀρετῶν τὸ θησαύρισμα», ΙΓ', γ' κεκραγῆριον μεγάλου ἑσπερινοῦ. — «Ἀρραγῆς θεμέλιος», Δ', γ' κεκραγῆριον μικροῦ ἑσπερινοῦ. — «Ἀρχιερεὺς», ΙΓ', Θ' ὥδή, γ' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — «Ἀρχιερεὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ» (= τοῦ Θεοῦ), ΙΓ', β' ἰδιόμελον Λιτῆς. — «Ἀστήρ ἑωσφόρος», ΚΖ', Α' ὥδή, β' τροπᾶριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «Ἀστήρ ὁ ἄδυτος ἀκτίσι φωτίζων διδαγμάτων ἅπασαν τὴν ὑφήλιον», ΙΓ', β' κεκραγῆριον μεγάλου ἑσπερινοῦ. — «Ἀστήρ φαιινότατος», ΙΓ', γ' προσόμοιον τῶν Αἰῶνων. — «Ἀῦλων ἀγγέλων

1. Πρβλ. Μητροπολίτου πρώην Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Ἐδοστρατιάδου, «Ὁ Χριστὸς ἐν τῇ Ὑμνογραφίᾳ» ἐν τῷ περιοδικῷ Θεολογία, τόμος Θ' (1931) σελίς 80 κ.ε. μέχρι τόμος ΙΑ' (1933) σελίς 74 «ἐλθὼν καθῆλε τὸν Δράκοντα...», καὶ «Ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ Ὑμνογραφίᾳ», PARIS, 1930.

συνόμιλος», ΚΖ', γ' κεκραγ. («Ἐτερα Στιχηρὰ προσόμοια») ἔσπερινοῦ. — «Ἀφέσεως ῥεῖθρον», ΙΓ', Θ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.

«Βάθος τῆς ἐλεημοσύνης», ΚΖ', Δοξαστικὸν ἔσπερινοῦ.

«Γενναῖος ἀθλητὴς καταπαλαίσας τὸν πολυμήχανον», ΙΓ', δ' προσόμοιον τῶν Αἰώνων. — «Γῆς τὸ ἄλας», Α', Γ' ὠδή, γ' τροπ. τοῦ Κανόνος. — «Γίγας ὑψίδρομος», ΚΖ', Η' ὠδή, β' τροπ. τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. (Πρβλ. Ψαλμὸς ΙΗ', 5). — «Γλυκὺ ῥέουσι πέλαγος τῶν θείων χαρίτων», ΚΖ', Θ' ὠδή, β' τροπ. τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «Γλῶσσα ἡ φιλόανθρωπος τῆς μετανοίας ἡμῖν τοὺς ποικίλους τρόπους ὑπογράφουσα», ΙΓ', α' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «Γραφῶν ἡ σαφήνεια», ΙΓ', Ἐξαποστειλάριον ἕτερον. «Διδάσκαλος» (ὑπὸ Χριστοῦ προχειρισθείς), ΙΓ', Α' ὠδή, γ' τροπ. τοῦ Κανόνος. — «Δογμάτων πέλαγος ἀνεξάντλητον», ΙΓ', α' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινοῦ.

«Ἐσθ εὐωδιάζον μυστικῶς χαρίτων ἀνθισι τῶν πιστῶν τὰ πλήθη», ΚΖ', Ε' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «Ἐγκαλλώπισμα τῶν θεουργῶν ἀρετῶν», ΙΓ', α' ἰδιόμελον Λιτῆς. — «Ἐκκλησίας τὸ στήριγμα», ΙΓ', α' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «Ἐκκλησίας φωστὴρ φωτοειδέστατος», ΙΓ', Ε' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «Ἐκλελεγμένος δοῖος ἄκακος ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου, δικαιοσύνην ἐνδεδυμένος λαμπρῶς», ΙΓ', Ζ' ὠδή, γ' τροπ. τοῦ Κανόνος. — «Ἐνδιαίτημα Γραφῶν μυσταρχικῶν», ΙΓ', α' ἰδιόμελον Λιτῆς. — «Ἐνθέου ἐλεημοσύνης εἰσηγητής», ΙΓ', Θ' ὠδή, γ' τροπ. τοῦ Κανόνος. — «Ἐπίγειος ἄγγελος», ΙΓ', γ' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «Ἐπουράνιος ἄνθρωπος», ΙΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἰώνων. — «Ἐσπιτρον ἀκηλίδωτον Θεοῦ», ΙΓ', ε' ἰδιόμελον Λιτῆς.

«Ζωῆς ξύλον», Α', Γ' ὠδή, γ' τροπ. τοῦ Κανόνος (Πρβλ. Γένεσις Γ', 22).

«Ἡλιος μέγας δογμάτων ἀστραπαῖς φωτίσας τὴν γῆν καὶ ἀγνοίας τὸ σκότος μακρὰν ἀποδιώξας», ΚΖ', α' κάθισμα. — «Ἡλιος πολύφωτος τὴν οἰκουμένην τοῖς λόγοις καταγράφων», ΙΓ', γ' προσόμοιον τῶν Αἰώνων.

«Θεηγόρος», ΙΓ', Θ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «Θεῖον ῥεῖθρον», ΚΖ', Ε' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «Θεῖος ὑποφήτης μυστηρίων τῶν ἄνω», ΙΓ', Δ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «Θεῖος Χρυσόστομος», ΚΖ', Α' ὠδή, τροπάριον Θεοτοκίον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «Θεοειδέστατος», ΙΓ', γ' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «Θεόληπιος», ΙΓ', Γ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «Θεολογίας τὸ πάγχρυσον στόμα», ΙΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἰώνων. — «Θεολογίας ὑψηλῆς ἡ ἀκρίβεια»,

ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «*Θεόπνευστον ὄργανον*», ΙΓ', α' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «*Θεόπνευστον ὄργανον δι' οὗ ἡμῖν τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐφώνησε*», ΙΓ', Δοξαστικὸν μικροῦ ἔσπερινοῦ. — «*Θεορρήμων*», ΚΖ', β' κάθισμα. — «*Θεορρήμων Χρυσσότομος*», Α', γ' κεκραγάριον τοῦ μικροῦ ἔσπερινοῦ. — «*Θεοῦ κατοικητήριον*», ΙΓ', Δ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Θεόφθογγον στόμα*», ΚΖ', Α' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «*Θεοφόρος*», ΚΖ', Δ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Θεόφρων Ἱεράρχης*», ΙΓ', Η' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Θεωρία καὶ προᾶξις*», ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «*Θησαυρὸς τῶν πενήτων*», ΙΓ', Ἐξαποστειλάριον ἕτερον.

«*Ἰακώβ νέος*», ΚΖ', γ' κεκραγάριον («Ἔτερα στιχηρὰ προσόμοια») ἔσπερινοῦ. — «*Ἱεράρχης*», ΙΓ', ε' ἰδιόμελον Λιτῆς. — ΙΓ', Δοξαστικὸν μετὰ τὸν Ν' τοῦ Ὁρθρου. — ΙΓ', Οἶκος. — ΙΓ', ΣΤ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — ΚΖ', Γ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — ΚΖ', Δ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — ΚΖ', Ζ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — ΚΖ', Η' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Ἱεράρχης Κυρίου*», ΚΖ', Η' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Ἱεράρχης Χρυσσότομος*», ΙΓ', β' κάθισμα. — «*Ἱερομύστης*», ΚΖ', Ε' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Ἱερουργὸς τῶν ἀρρήτων μυστηρίων*», ΚΖ', Η' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Ἱερώτατος*», ΙΓ', Ε' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Ἰσοστάσις τῶν Ἀγίων Ἀγγέλων*», ΙΓ', γ' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «*Ἰωάννης*», ΙΓ', α' ἀπόστιχον μικροῦ ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', Δοξαστικὸν Λιτῆς, ΚΖ', Στίχοι εἰς τὸ Συναξάριον. — ΚΖ', Δοξαστικὸν τῶν Αἰνῶν. — Α', Γ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — Α', Ἐξαποστειλάριον «Ἔτερον». — «*Ἰωάννης θεόσοφος*», ΙΓ', Δοξαστικὸν τῶν Αἰνῶν. — «*Ἰωάννης ὁ μέγας*», Α', δ' κεκραγάριον μικροῦ ἔσπερινοῦ. — «*Ἰωάννης ὁ ὄντως χαριτώνυμος*», Α', α' ἰδιόμελον τῆς Λιτῆς. — «*Ἰωάννης ὁ παγκόσμιος λαμπτήρ*», Α', γ' ἀπόστιχον μικροῦ ἔσπερινοῦ. — «*Ἰωάννης ὁ πάνσοφος*», ΙΓ', Ἐξαποστειλάριον «Ἔτερον». — «*Ἰωάννης ὁ πάνυ ὁ χρυσοῦς ἰὴν γλωτταν*», Α', β' προσόμοιον τῶν Αἰνῶν. — «*Ἰωάννης ὁ Χρυσολόγος*», ΙΓ', β' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «*Ἰωάννης ὁ Χρυσότομος*», Α', γ' ἰδιόμελον τῆς Λιτῆς. — Α', Συναξάριον. — «*Ἰωάννης παμμάκαρ Χρυσότομος*», ΙΓ', Δ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — ΙΓ', Δ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος. — «*Ἰωάννης χάριτος θείας φερώνυμος*», ΚΖ', Α' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «*Ἰωάννης Χρυσότομος*», ΙΓ', γ' κεκραγάριον μικροῦ ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', Δοξαστικὸν μεγάλου ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', β' ἰδιόμελον Λιτῆς. — ΙΓ', δ' ἰδιόμελον Λιτῆς. — ΙΓ', α' κάθισμα. — ΙΓ', κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ὠδὴν τοῦ Κανόνος. — ΙΓ', Κοντάκιον. — ΙΓ', δ' προσόμοιον τῶν Αἰνῶν. — ΚΖ', α' κάθισμα. — ΚΖ', Κοντάκιον. — ΚΖ', Οἶκος (δίδς). — ΚΖ', Ζ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «*Ἰωσήφ νέος*», ΚΖ', γ' ἀπόστιχον τοῦ ἔσπερινοῦ

«Καθηγητὴς τὰ θεῖα σαφῶν», ΙΓ', Κοντάκιον [Πρβλ. Ν. Τωμαδάκη, Ρωμανικὰ μελετήματα, Ἀθῆναι 1956, σελὶς 29: «Καθηγητὴς τὰ θεῖα σοφός»].—«Κάλλος τὸ ἐμόν», (λέγει ἡ Ἐκκλησία περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου) ΚΖ', Ε' ὠδὴ, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Καλὸς ποιμὴν», ΚΖ', Ἐξαποστειλάριον.—«Κανὼν ὁ εὐθύτατος», ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἑσπερινοῦ.—«Καρδίαν τε καὶ στόμα χρυσοῦς ἴκονος», Λ', Στίχοι εἰς τὸ Συναξάριον.—«Κήρυξ ἔνθεος» (μετανοίας), ΚΖ', Οἶκος.—«Κήρυξ τῆς θείας βασιλείας», ΙΓ', γ' ἀπόστιχον μικροῦ ἑσπερινοῦ.—«Κήρυξ τῆς μετανοίας», ΙΓ', Ἐξαποστειλάριον.—«Κλεινὸς Ἰωάννης τὴν γλωττιαν χρυσορρήμων», Λ', Ἀπολυτίκιον.—«Κλεινὸς Χρυσόστομος», ΙΓ', Ἐξαποστειλάριον, Θεοτοκίον.—«Κοινὸν πρῆταεῖον σωτηρίας», ΙΓ', Η' ὠδὴ, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Κοινὸς ἀντιλήπτωρ τῶν ἐν κόσμῳ ἁμαρτανόντων», ΚΖ', Ζ' ὠδὴ, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Κόσμος βασιλικός», ΙΓ', Δοξαστικὸν Λιτῆς.—«Κόσμον ὁ σιτομέτρης, ὁ ἐν τρυφῇ τῇ οὐρανίᾳ τοῦ Πνεύματος καρδίας ἐκτρέφων πάντων» (Πρβλ. Ἰωσήφ, Γένεσις ΜΑ', 49), ΚΖ', γ' ἀπόστιχον ἑσπερινοῦ.—«Κόσμον τὸ φῶς», ΚΖ', Θ' ὠδὴ, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Κρατὴρ ὁ πάγχρυσος προχέων ποταμοὺς διδαγμάτων μελιθόρυτον καὶ ἀρδεύων τὴν κτίσιν», ΙΓ', α' κεκραγάριον μεγάλου ἑσπερινοῦ.

«Λαμπὰς φανοτάτη», ΙΓ', γ' προσόμοιον τῶν Αἰῶνων.—«Λειμὼν τῶν λόγων τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν», ΙΓ', β' κάθισμα («Δόξα»). — «Λόγου (= θείου κηρύγματος) διανομὸς πλοῦσιος», ΙΓ', ΣΤ' ὠδὴ, α' τροπάριον Κανόνος.—«Λόγων λαμπρότης», ΚΖ', Α' ὠδὴ, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Λόγων μέγας Κοσμήτωρ», ΚΖ', Δ' ὠδὴ, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Λύρα τῆς μετανοίας», ΚΖ', β' κάθισμα.—«Λύχνος ὁ φωτοφόρος ὃν καθελόντες ἐχθροί, τῆς σιγῆς μοδίῳ συγκατέκρουσαν», ΚΖ', α' ἀπόστιχον ἑσπερινοῦ.—«Λύχνος πάμφωτος», ΚΖ', Γ' ὠδὴ, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.

«Μάκαρ», ΚΖ', γ' ἀπόστιχον ἑσπερινοῦ.—ΚΖ', β' κάθισμα.—«Μακάριος», ΙΓ', α' κάθισμα.—«Μακάριος Χρυσόστομος», ΙΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἰῶνων.—«Μαρτύρων ἐφάμιλλος», ΙΓ', γ' κεκραγάριον μεγάλου ἑσπερινοῦ.—«Μεγαλοφωνότατος τῆς μετανοίας κήρυξ», ΙΓ', Ἐξαποστειλάριον ἕτερον.—«Μέγας ἀρχιερεὺς καὶ ποιμὴν», ΙΓ', γ' ἰδιόμελον Λιτῆς.—«Μέγιστος φωστήρ, καταφωσφορῶν φωταυγία μυστικῇ τῶν χρυσοῦν δογμάτων», ΚΖ', Ζ' ὠδὴ, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Μελισταγῆς Χρυσόστομος», ΚΖ', Ἐξαποστειλάριον.—«Μεσίτης καὶ προστάτης καὶ θερμότητος πρέσβυς», ΙΓ', Η' ὠδὴ, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Μεσίτης τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὑπέρλαμπρος», ΙΓ', Θ' ὠδὴ, γ' τροπάριον τοῦ Κανό-

νος.—«Μετανοίας διαπρύσιος κήρυξ», Α', Δοξαστικὸν τῆς Λιτῆς.—«Μετανοίας θερμοτάτος κήρυξ», ΙΓ', Α' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Μετανοίας κήρυξ ὁ ἔνθεος», ΙΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἴνων.—«Μετανοίας λαμπρὸς κήρυξ», ΙΓ', Θ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Μετανοίας ὁ κήρυξ», ΙΓ', β' κεκραγᾶριον μεγάλου ἔσπερινοῦ.—ΙΓ', γ' ἰδιόμελον Λιτῆς.—«Μῆκος τῆς μετανοίας», ΚΖ', Δοξαστικὸν ἔσπερινοῦ.—«Μιμητῆς τῶν Ἀποστόλων», ΙΓ', Δοξαστικὸν μικροῦ ἔσπερινοῦ.—«Μύστης τῶν ἀπορρήτων», ΚΖ', Ε' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Μυστιπλόος τῶν ἄνω», ΚΖ', Η' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.

«Νέος Ἀβραὰμ ἄλλον Ἰσαὰκ τὸν βίον θναιάσας», ΚΖ', Δ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Νόμος ὁ πρακτικώτατος», ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Νοῦς ὁ οὐράνιος», ΙΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἴνων.—«Νοῦς οὐράνιος», ΙΓ', α' κεκραγᾶριον μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Νοῦς ὁ χρυσοστόλιστος», ΚΖ', β' κάθισμα.—«Νοῦς ὁ χρυσύμορφος», ΙΓ', α' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Νυμφαγωγός», ΚΖ', Δοξαστικὸν ἔσπερινοῦ.—ΚΖ', Ζ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.

«Οἶκος τῶν ἱερῶν ἀρετῶν ἱερωμένος», ΙΓ', γ' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Ὀλολαμπῆς στύλος προηγουμένος τῆς Ἐκκλησίας», ΙΓ', Α' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Ὁργανον τοῦ παντοουργοῦ Πνεύματος ὑπηχοῦν ἐμμελέστατα», ΚΖ', ΣΤ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Ὁργανον τοῦ Πνεύματος, ἀναφωνοῦν πάσης ἀρετῆς θεόπνευστον μέλος καὶ σωτηρίας ὑπόθεσιν καὶ κάλλος ὑποφαῖνον οὐρανῶν βασιλείας», ΙΓ', Δ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Ὁρφανῶν ὁ πατήρ», ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Ὁσιος», ΙΓ', Δοξαστικὸν μικροῦ ἔσπερινοῦ.—ΙΓ', Α' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΙΓ', Οἶκος.—ΙΓ', Η' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΙΓ', Δοξαστικὸν τῶν Αἴνων.—ΚΖ', Α' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Α' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Γ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Ζ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Ζ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Η' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Ὁσιος πατήρ», ΙΓ', Δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων τοῦ μεγάλου ἔσπερινοῦ.—ΙΓ', β' ἰδιόμελον Λιτῆς.—ΙΓ', ἰδιόμελον μετὰ τὸν Ν' Ψαλμὸν τοῦ Ὁρθρου.—ΙΓ', Γ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ' Δοξαστικὸν ἔσπερινοῦ.—ΚΖ', ἰδιόμελον μετὰ τὸν Ν' Ψαλμὸν τοῦ Ὁρθρου.—«Ὁσιος τρισμάκαρ», ΙΓ', Δοξαστικὸν μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Ὀυράνιος ἄνθρωπος», ΙΓ', γ' κεκραγᾶριον μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Ὀυράνιου μυοταγωγίας ὁ κήρυξ», ΙΓ', Δ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Ὀυράνιος φαεινὸς τῆς Ἐκκλησίας», ΚΖ', β' κεκραγᾶριον («Ἐτερα Στιχηρὰ προσόμοια») ἔσπερινοῦ.

«*Πάγχρυσος τῆ ψυχῆ σὺν τῆ γλώττῃ*», ΙΓ', Δοξαστικὸν τῶν Αἰῶνων.—*«Παμμάκαρ»*, ΙΓ', γ' ἀπόστιχον μεγάλου ἑσπερινοῦ.—ΙΓ', Α' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΙΓ', Δ' ὠδή, δ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΙΓ', ΣΤ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Θ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Θ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—*«Παμμακάριστος»*, ΙΓ', Δοξαστικὸν μικροῦ ἑσπερινοῦ.—ΚΖ', γ' κεκραγάριον («Ἔτερα Στιχηρὰ προσόμοια») ἑσπερινοῦ.—*«Παμμάκαρ Ἰωάννης»*, ΙΓ', Η' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—*«Παμμάκαρ Χρυσόστομος»*, ΙΓ', κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον.—ΚΖ', Η' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—*«Παμμακάριστος οἶκος»*, ΙΓ', Κοντάκιον.—*«Πανάμος»*, ΚΖ', Οἶκος.—*«Παναχράντου Ἁγίου Πνεύματος ἀκήρατος θησαυρός»*, ΙΓ', α' ἰδιόμελον Λιτῆς.—*«Πανεύφημος»*, ΙΓ', Δοξαστικὸν μεγάλου ἑσπερινοῦ.—*«Πανόλβιος»*, ΙΓ', στίχιδι μέλον Λιτῆς.—ΙΓ', Ζ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—*«Πανσεβάσμιος πατὴρ Χρυσόστομος»*, ΙΓ', Δ' ὠδή, δ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—*«Πάνσοφος»*, ΙΓ', Ε' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', β' ἀπόστιχον ἑσπερινοῦ.—*«Πάνσοφος Χρυσόστομος»*, ΙΓ', α' προσόμοιον τῶν Αἰῶνων.—*«Πανύψηλος θεὸς πυρός»*, ΚΖ', Θ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—*«Πατὴρ»*, ΙΓ', α' κεκραγάριον μικροῦ ἑσπερινοῦ.—ΙΓ', β' κεκραγάριον μικροῦ ἑσπερινοῦ.—ΙΓ', γ' ἰδιόμελον Λιτῆς.—ΙΓ', γ' ἀπόστιχον μεγάλου ἑσπερινοῦ.—ΙΓ', κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον («Δόξα»).—ΙΓ', Α' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΙΓ', Η' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΙΓ', Θ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Γ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Ε' ὠδή, α' τροπάριον «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Ε' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Ζ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Η' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Θ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—*«Πατὴρ ἀγιώτατος»*, ΙΓ', α' ἰδιόμελον Λιτῆς.—*«Πατὴρ ἀοίδιμος»*, ΙΓ', Ε' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—*«Πατὴρ θεὸς Χρυσόστομος πάγχρυσος»*, ΚΖ', α' κεκραγάριον («Ἔτερα Στιχηρὰ προσόμοια») ἑσπερινοῦ.—*«Πατὴρ Ἰωάννης Χρυσόστομος»*, ΙΓ', Ἀπολυτικίον μικροῦ καὶ μεγάλου ἑσπερινοῦ.—*«Πατὴρ οἶκος»*, ΙΓ', β' κάθισμα.—ΙΓ', δ' προσόμοιον τῶν Αἰῶνων.—ΚΖ', α' ἀπόστιχον ἑσπερινοῦ.—ΚΖ', Η' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—Λ', γ' κεκραγάριον τοῦ μικροῦ ἑσπερινοῦ.—*«Πατὴρ σοφός»*, ΙΓ', κεκραγάριον μικροῦ ἑσπερινοῦ.—*«Πατὴρ Χρυσόστομος»*, ΚΖ', Α' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Δοξαστικὸν τῶν Αἰῶνων.—*«Πεινῶντων τροφή»*, ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἑσπερινοῦ.—*«Πενήτων ἡ χορηγία»*, ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἑσπερινοῦ.—*«Περάτων (= τοῦ σύμπαντος κόσμου) καθηγητὴς τὰ θεῖα σαφῶν»*, ΙΓ', Οἶκος.—*«Περιστερά, ψαλμικῶς τὰ μετὰφρενα χρυσαυγίζουσα, ἀρετῶν ἐν κλωρότητι»*.—ΙΓ', α' ἀπόστιχον μεγάλου ἑσπερινοῦ (Ποβλ. Ψαλμὸς ΕΖ', 14).—*«Πέτρα ἀκλινή»*, ΚΖ', Α' ὠδή,

γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Πέτρα ἡ ἄρρηκτος», ΙΓ', γ' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινου.—«Πηγὴ βρύουσα», ΙΓ', Θ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Πιστῶν ὑπογραμμός», ΙΓ', γ' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινου.—«Πλοῦτος ἄσυλος τῆς εὐσεβείας», ΙΓ', β' κάθισμα.—«Πλοῦτος τῆς ἐμῆς πτωχείας» (λέγει ἡ Ἐκκλησία περὶ τοῦ Χρυσοστόμου), ΚΖ', Δοξαστικὸν ἔσπερινου.—«Πνεύματος τὸ χρυσοῦν στόμα», ΙΓ', ἀκροστιχὶς τοῦ Κανόνος.—«Ποθητός», (λέγει ἡ Ἐκκλησία περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου), ΚΖ', Ε' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Ποιμενάρχης», ΚΖ', Ἐξαποστειλάριον.—«Ποιμὴν ἀξιάγαστος», ΚΖ', β' κάθισμα.—«Ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ μαθητῆς, τιθεὶς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων», ΙΓ', Δοξαστικὸν μεγάλου ἔσπερινου.—«Ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ», ΙΓ', α' κεκραγάριον μικροῦ ἔσπερινου.—«Ποιμὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διδάσκων τὰ λογικὰ πρόβατα πιστεύειν εἰς Τριάδα δημοῦσιον ἐν μιᾷ θεότητι», ΙΓ', ἰδιόμελον μετὰ τὸν Ν' Ψαλμὸν τοῦ Ὁρθρου.—«Ποταμὸς θεόβρυτος ἐκ τῆς Ἐδέμ μυστικῶς ἐξερχόμενος», ΚΖ', Δοξαστικὸν τῶν Αἴνων.—«Ποταμὸς προχέων θείων διδαγμάτων ἐπιθρόσας», ΙΓ', Θ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Ποταμὸς τοῖς νάμασι τῶν δογμάτων κατὰ ῥόντος», ΙΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἴνων.—«Ποταμὸς τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος», Α', Δ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Πρεσβυτῆς τῶν ψυχῶν ἡμῶν», ΙΓ', δ' προσόμοιον τῶν Αἴνων.—«Πρόκριτος τῶν Διδασκάλων», ΚΖ', Η' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Πυρός, τοὺς θαλάσση τῇ κοσμικῇ διαπαντὸς χειμαζόμενος προσκαλούμενος πρὸς ὄρμον γαληνότατον τῆς σωτηρίας», ΙΓ', γ' προσόμοιον τῶν Αἴνων.

«Ρεῖθρον χρυσοειδέστατον προχέον τὰ νάματα», ΙΓ', α' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινου.

«Σάλπιγξ χρυσοειδής, λαμπρῶς ἀναβοῶσα τὰ θεῖα μεγαλεῖα», ΙΓ', α' ἀπόστιχον μικροῦ ἔσπερινου.—«Σάλπιγξ χρυσοφώνος», ΙΓ', Δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων μεγάλου ἔσπερινου.—ΚΖ', ἰδιόμελον μετὰ τὸν Ν' Ψαλμὸν τοῦ Ὁρθρου.—«Σαφήνεια τῶν Γραφῶν τῶν τοῦ Πνεύματος» (= τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν), ΙΓ', β' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινου.—«Σκεῖος ἐνθεοῦ τῆς Ἐκκλησίας», ΙΓ', β' κάθισμα.—«Σοφίας ὁ βυθός», ΙΓ', α' κεκραγάριον μεγάλου ἔσπερινου.—«Σοφός», ΚΖ', β' κεκραγάριον («Ἐτέρα Στιχηρὰ προσόμοια») ἔσπερινου.—ΚΖ', κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον.—ΚΖ', Γ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', ΣΤ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Ζ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Σοφὸς Ἰεράρχης», ΚΖ', Α' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Σοφὸς Χρυσορρήμων», Α', κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ὠδὴν τῶν Κανόνων.—«Σπόγγος πάγχρυσος ὑγρότητα

δεινῆς ἀπογνώσεως αἴρων καὶ δροσίζων ἐκτακείας καρδίας ἁμαρτίαις», Π', β' κεκραγάριον μεγάλου ἑσπερινοῦ.—«*Στερόφρων*», ΠΓ', κἀθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον.—«*Στέφος χρυσόμορφον τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ*», ΚΖ', α' κεκραγάριον («Ἔτερα Στιχηρὰ προσόμοια») τοῦ ἑσπερινοῦ.—«*Στήριγμα τῆς πίστεως*», ΚΖ', Δοξαστικὸν ἑσπερινοῦ.—«*Στόμα τῆς Ἐκκλησίας χρύσεον καὶ εὐλαλον*», ΠΓ', Ἐξαποστειλάριον ἕτερον.—«*Στόμα τὸ θεῖον καὶ θείας φιλανθρωπίας ἐχέγγυον*», ΠΓ', α' ἀπόστιχον μεγάλου ἑσπερινοῦ.—«*Στόμα χρυσεμφανές*», ΠΓ', α' ἰδιόμελον Λιτῆς.—«*Στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ*», ΚΖ', Α' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«*Στύλος ὁ πύρινος*», ΠΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἰῶν.—«*Συμπαθέστατος*», ΠΓ', Ζ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«*Σωτηρίας ὁδηγός*», ΠΓ', Ἐξαποστειλάριον.

«*Τριάδος ὑπέρμαχος*», ΚΖ', Η' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«*Τρισμάκαρ*», ΠΓ', Θ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Δ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«*Τρυφῆς χειμάρδους*», ΠΓ', Θ', ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.

«*Υπόληψις τῶν ἀξιωματῶν μου*» (λέγει ἡ Ἐκκλησία περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου), ΚΖ', Δοξαστικὸν ἑσπερινοῦ.—«*Υφηγητῆς δημηγῆρος*», ΠΓ', Γ' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«*Υψος τῆς ταπεινοφροσύνης*», ΚΖ', Δοξαστικὸν ἑσπερινοῦ.

«*Φαεσίμβροτος* (= ὁ φέρων τὸ φῶς εἰς τοὺς θνητούς) ἥλιος», (Περβλ. Ὀμήρου Ὀδύσσεια κ', 138: «ἄμφω δ' ἐκγεγάτην φαεσίμβροτου Ἡελίοιο») ΚΖ', Α' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«*Φίλτρον ὡς χρόνιον*», (λέγει ἡ Ἐκκλησία περὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου) (φίλτρον = τὸ θέληγητρον), ΚΖ', Ζ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«*Φωστὴρ εὐσεβείας*», ΚΖ', Α' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«*Φῶς τοῦ κόσμου*», Α', Γ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«*Φωστὴρ εὐσεβείας θεοφεγγής*», ΠΓ', Θ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«*Φωστὴρ Ἰωάννης*», ΠΓ', ἰδιόμελον Λιτῆς.—«*Φωστὴρ ὁ διαυγέστατος*», ΠΓ', β' προσόμοιον τῶν Αἰῶν.—«*Φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας*», ΠΓ', Δοξαστικὸν μετὰ τὸν Ν' Ψαλμὸν τοῦ Ὁρθρου.—«*Φωτανγέστατος*», ΚΖ', β' κεκραγάριον («Ἔτερα Στιχηρὰ προσόμοια») ἑσπερινοῦ.—«*Φωτεινὴ νεφέλη ἐπισκιάζουσα τὰ τῶν ὀρθοδόξων συστήματα*», ΠΓ', Α' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«*Φωτολόγος Χρυσόστομος πάνσοφος*», ΚΖ', β' κεκραγάριον («Ἔτερα Στιχηρὰ προσόμοια») ἑσπερινοῦ.

«*Χαρισμάτων ἡ πηγὴ*», ΚΖ', Ε' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«*Χελιδὼν ἡ εὐλαλος καὶ πολύφωνος*», ΠΓ', γ' κεκραγάριον με-

γάλου ἔσπερινοῦ. — «Χελιδὼν ἢ εὐλαλος χρυσαυγίζουσα», ΚΖ', β' κάθισμα. — «Χελιδὼν ἢ χρυσόστομος», ΙΓ', α' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «Χρυσανγὲς καὶ τερπνὸν ὄργανον θεῖον κελαδοῦν Ἐκκλησίᾳ», ΚΖ', β' κάθισμα. — «Χρυσανγὲς καὶ τερπνὸν τῆς Ἐκκλησίας θεόπνευστον ὄργανον», ΙΓ', α' ἀπόστιχον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «Χρυσανγὲς καὶ χρυσολόγος Ἰωάννης», ΙΓ', Δ' ὠδή, β' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — «Χρυσεπώνυμος», ΚΖ', α' κεκραγᾶριον («Ἔτερα Στιχηρὰ προσόμοια») τοῦ ἔσπερινοῦ. — «Χρυσήλατος σάλπιγξ», ΙΓ', α' κεκραγᾶριον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «Χρυσήλατος σάλπιγξ πάντα περιηχοῦσι τὰ πέρατα τὰ σωτήρια δόγματα καὶ πάντας συναγείρουσα πρὸς συνασπισμὸν ἀσμάτων θεοπρεπῶν», ΙΓ', Δοξαστικὸν Λιτῆς. — «Χρυσίπνοον στόμα τῆς χάριτος», ΙΓ', γ' ἰδιόμελον Λιτῆς. — «Χρυσόγλωττος», ΚΖ', Ἀκροστιχὶς τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «Χρυσολόγος», ΙΓ', γ' ἀπόστιχον μικροῦ ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', («Καὶ νῦν») Θεοτοκίον τῶν ἀποστίχων μικροῦ ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', Θ' ὠδή, γ' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΚΖ', γ' κεκραγᾶριον («Ἔτερα Στιχηρὰ προσόμοια») ἔσπερινοῦ. — Δ', δ' προσόμοιον τῶν Αἰνῶν. — «Χρυσολόγος καὶ Χρυσόστομος», ΙΓ', Δοξαστικὸν Λιτῆς. — «Χρυσολόγος πάγχρυσος Ἰωάννης», Δ', Δοξαστικὸν τῆς Λιτῆς. — «Χρυσολόγος Χρυσόστομος», ΙΓ', γ' προσόμοιον τῶν Αἰνῶν. — «Χρυσοῤῥήμων», ΙΓ', μετὰ τὸ Συναξάριον «Ταῖς τοῦ Χρυσορρήμονος κ.λ.π.». — ΚΖ', Θ' ὠδή, β' τροπᾶριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «Χρυσοῤῥήμων Χρυσόστομος», ΙΓ', Δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων τοῦ μεγάλου ἔσπερινοῦ. — «Χρυσοῤῥήμων Χρυσόστομος χρυσοῤῥῶν τὰς καρδίας τῶν πιστῶν τοῖς χρυσεπῶνις διδάγμασι», ΚΖ', ἰδιόμελον μετὰ τὸν Ν' Ψαλμὸν τοῦ Ὁρθρου. — «Χρυσοῤῥόδας καὶ Χρυσόστομος», ΙΓ', στ' ἰδιόμελον Λιτῆς. — «Χρυσοῤῥόδας Νεῖλος δ πλημμυρῶν ἐν λόγοις ἐν θαύμασι», ΚΖ', Γ' ὠδή, γ' τροπᾶριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος. — «Χρυσοῤῥόδας πάγχρυσος πατήρ», ΚΖ', Θ' ὠδή, α' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — «Χρυσὸς ἐν καμίνῳ», ΙΓ', α' κάθισμα. — «Χρυσὸς ἐν καμίνῳ τῶν κινδύνων πυρωθεὶς», ΚΖ', Ζ' ὠδή, β' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — «Χρυσὸς ἐν τῷ πυρὶ δοκιμασθεὶς τῶν πειρασμῶν», ΙΓ', κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον («Δόξα»). — «Χρυσόστομος», ΙΓ', α' κεκραγᾶριον μικροῦ ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', Δοξαστικὸν μικροῦ ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', β' ἀπόστιχον μικροῦ ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', γ' κεκραγᾶριον μεγάλου ἔσπερινοῦ. — ΙΓ', ε' ἰδιόμελον Λιτῆς. — ΙΓ', β' κάθισμα («Δόξα»). — ΙΓ', Α' ὠδή, α' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΙΓ', Γ' ὠδή, α' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΙΓ', Γ' ὠδή, γ' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΙΓ', ΣΤ' ὠδή, β' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΙΓ', Ζ' ὠδή, β' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΙΓ', Η' ὠδή, α' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΙΓ', Η' ὠδή, β' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΚΖ', β' κεκραγᾶριον («Ἔτερα Στιχηρὰ προσόμοια») ἔσπερινοῦ. — ΚΖ', Δοξαστικὸν ἔσπερινοῦ. — ΚΖ', β' ἀπόστιχον ἔσπερινοῦ. — ΚΖ', β' κάθισμα. — ΚΖ', κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον. — ΚΖ', Α' ὠδή, β' τροπᾶριον τοῦ Κανόνος. — ΚΖ', Γ' ὠδή, γ'

τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', Δ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Ε' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', ΣΤ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', ΣΤ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', ΣΤ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', ΣΤ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Ζ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', Θ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—ΚΖ', δ' προσόμοιον τῶν Αἰνῶν.—Α', γ' ἀπόστιχον τοῦ μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Χρυσόστομος ἱερώτατος», ΚΖ', Δ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—«Χρυσόστομος Ἰωάννης», ΚΖ', Γ' ὠδή, β' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—ΚΖ', ΣΤ' ὠδή, τροπάριον Θεοτόκιον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.—Α', Ἐξαποστειλάριον.—«Χρυσόστομος δσιος», ΙΓ', Δοξαστικὸν μετὰ τὸν Ν' Ψαλμὸν τοῦ Ὁρθρου.—«Χρυσόστομος πατήρ», ΙΓ', Ἐξαποστειλάριον.—«Χρυσόστομος πατήρ ἡμῶν», ΙΓ', Δοξαστικὸν τῶν ἀποστίχων τοῦ μικροῦ ἔσπερινοῦ.—«Χρυσουργὸς τῶν δογμάτων», ΙΓ', στ' ἰδιόμελον Λιτῆς.—«Χρυσοῦς ἄγιος», Α', Γ' ὠδή, γ' τροπάριον τοῦ Κανόνος.—«Χρυσοῦς Ἰωάννης», ΙΓ', Στίχοι εἰς τὸ Συναξάριον.—«Χρυσόφωτον ὄργανον», ΚΖ', Α' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ «Ἐτέρου» Κανόνος.

«Ψυχῶν εὐστοχώτατος λατρὸς καὶ σεμνότητος», ΙΓ', β' ἀπόστιχον τοῦ μεγάλου ἔσπερινοῦ.—«Ψυχῶν σωτὴρ ἀναρπάζων ταύτας τοῦ φάρυγγος τοῦ θανατηφόρου καὶ πρὸς ζωὴν καθοδηγῶν αἰώνιον», ΙΓ', Ε' ὠδή, α' τροπάριον τοῦ Κανόνος.

«Ὡν ἀεὶ ἠνωμένος φωτί»¹, ΙΓ', ε' ἰδιόμελον Λιτῆς.

1. Αἱ λέξεις Ἀρχιερέως, Ἱεράρχης, καὶ Ἰωάννης, καίτοι δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὰ κοσμητικὰ ἐπίθετα, συμπεριελήφθησαν εἰς τὸν ἀνωτέρω πίνακα, ὡς δηλωτικαὶ τῆς ιδιότητος καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἱεράρχου.